

Regionala rådet 5 mars – minnesanteckningar

Inledning

Landshövding Sven-Erik Österberg inledde med att hälsa alla välkomna till Tessinska palatset och presenterade dagens föredragshållare och redogjorde kort för dagens agenda, som satte fokus på totalförsvarsplaneringen. Landshövdingen poängterade att det råder ett visst försämrat omvärldsläge som varken ska överdrivas eller underskattas och där Stockholmsregionens strategiska funktion som huvudstad och säte för landets beslutsfattande medför att det vilar ett tungt ansvar på regionens aktörer att ha tillräcklig beredskap för att hantera olika situationer. Alla aktörer i Samverkan Stockholmsregionen har en roll i detta arbete och samverkan är av yttersta vikt.

Försvarsberedningens rapport

Försvarsberedningens ordförande Björn von Sydow presenterade beredningens delbetänkande *”Motståndskraft – inriktningen av totalförsvaret och utformningen av det civila försvaret 2021 – 2025”* som överlämnades till regeringen före jul 2017. Rapporten blev också uppmärksammas under Folk och Försvars konferens i Sälen i mitten av januari i år. Von Sydow framhöll att det ger genomslagskraft när samtliga åtta riksdagspartier står på podiet och är överens. Partierna förhandlar runt samma bord vilket ger transparens, öppenhet och tydlighet. Von Sydow berättade kort om Försvarsberedningens roll och uppdrag och om tidplanen för den fortsatta processen. Försvarsberedningen ska överlämna sitt slutbetänkande till regeringen i maj 2019, och som kommer behandla militärt försvar, säkerhetspolitisk analys samt en avvägning mellan kommande och tidigare arbeten. Von Sydow konstaterade att det säkerhetspolitiska läget har försämrats, att det ryska styrkeövertaget i regionen kommer att bestå och att Försvarsberedningen har inspirerats av Finland, som är det land Sverige har djupast militär samverkan med, i framtagandet av förslagen i rapporten. De bilder som visades under föredragningen ger en bra bild av rapportens innehåll och förslag. De bifogas och sammanfattas därför inte i minnesanteckningarna. Von Sydow tog dock upp några specifika frågor för Stockholmsregionen, bland annat vad gäller befolkningsskyddet och utrymningssituationen som kan uppstå vid ett angrepp samt att sjukvårdssituationen och kommunernas ansvar för befolkningens livsmedelsförsörjning och levnadsförhållanden får en annan dimension i storstäder som Stockholm. Han poängterade att behovet av att mobilisera frivilliga kommer vara avgörande och att motståndskraften man såg vid attentatet 7/4 behöver tas tillvara och bejakas i det här arbetet. Von Sydow menade att ett stort ansvar vilar på kommunerna och landstingen och uppmanade aktörerna att använda betänkandet som en idégenerator för att komma igång med olika planeringsfrågor och att totalförsvarsövningen 2020 bör användas som grund för att se hur vi i Stockholm behöver planera totalförsvaret i vår region.

Totalförsvarsplanering, en samplanering

Thomas Karlsson, chef för Militärregion Mitt, satte fokus på samplanering och samverkan mellan det militära och civila, att det är den samlade effekten av vad som kan åstadkommas som är intressant. Det militära försvaret stöttar civilsamhället i fredstid men under höjd beredskap är det tvärtom. Karlsson delgav att Försvarsmakten inte är helt nöjda med sin leverans i Stockholmsregionen och att den behöver prioriteras och bli bättre. Resursläget gör att prioriteringar är extra viktiga. Karlsson ser att bra lägesbilder kommer vara mycket viktiga i arbetet framöver. En regional grundsyn håller på att tas fram tillsammans med länsstyrelserna och det finns en projektorganisation för detta. Den kommer gå ut på remiss under denna eller nästa vecka och sedan fastställas den 12 april. Tanken är att därefter genomföra halvårsvisa uppföljningar som grund för prioriteringar framgent. Den 16/5 kommer en totalförsvarsdag arrangeras.

Civilt försvarsplanering, hur uppnår vi det tillsammans i Stockholms län

Länsstyrelsens samhällsbyggnadsdirektör Patrik Åhnberg talade om det gemensamma åtagandet kring civilförsvarsplaneringen i Stockholms län. Åhnberg konstaterade att vi inte längre kan betrakta de här frågorna vid sidan av som ett eget spår utan måste inse att det påverkar alla delar av våra verksamheter. De styrande dokumenten för regionen, såsom t.ex. RUFSS och länstrafikplanen, har inget totalförsvarsperspektiv alls idag. Även på nationell nivå saknas ofta det här perspektivet. Alla nivåer har en hemläxa att göra. Ansvarsförhållandena under höjd beredskap är inte planerade för och det kommer att kosta pengar. Idag styr oftast marknaden våra behov i vardagen. Drivmedelsförsörjningen samt beroendet av el och IT kommer vara viktiga frågor att hantera. Vi behöver också etablera en konstruktiv och öppnare dialog med Försvarsmakten för att kunna planera för en växande Stockholmsregion där befolkningsskyddet tillgodoses och Försvarsmaktens behov kan hanteras.

Åhnberg konstaterade att informationssäkerheten är bristfällig och vi behöver gemensamt stärka detta. Det genomförs nu säkerhetsskyddskurs för aktörerna inom SSR och de behöver bli återkommande. Vi behöver framöver kunna mötas på andra sätt än vi gör idag och saknar möjligheter att icke-fysiskt kommunicera med varandra på ett säkert sätt.

Alla bevakningsansvariga myndigheter ska krigsplacera sin personal senast den 31/12 2019. Att ha i åtanke är att Försvarsmakten redan har börjat krigsplacera personer som jobbar i våra verksamheter.

Åhnberg menade att det inte behöver byggas nya samverkanssystem för höjd beredskap utan det bör byggas vidare på det vi har för krisberedskapen och i övrigt hantera olika frågor i befintliga nätverk och strukturer. Som exempel gavs att fysiska planeringsfrågor behandlas inom samhällsbyggnadsdialogen med kommunerna och att det blir viktigt att få in Försvarsmakten där.

Åhnberg presenterade uppdelningen av ansvar mellan vilka planeringsfrågor som kommer ledas av länsstyrelsen och vilka frågor som gemensamt bör hanteras inom SSR. Frågor som hanteras inom samverkan presenterades som att: utveckla samverkansstaben så att den kan jobba under svåra förhållanden, samordnad kommunikation samt frågor som handlar om att dela information.

Diskussion

Under den efterföljande diskussionen kunde deltagarna ställa frågor till Von Sydow, Karlsson och Åhnberg. Ett exempel på fråga som kom upp handlade om att kommunerna har ansvar för dem som vistas i kommunen vad gäller t.ex. livsmedelsförsörjningen, dvs. de som evakueras till annan kommun ska tas om hand av den kommun de evakueras till. En annan fråga handlade om markvärde och att Försvarsmaktens krav kan få stora konsekvenser på kommunernas ekonomi, och där behöver Försvarsmakten vara mer öppna med sina behov tidigt i processen för att undvika detta. Försvarsmakten håller på att bygga upp en hantering av civila frågeställningar. Inom exempelvis infrastrukturfrågor är man nu i sin linda för att kunna hantera detta och den här hanteringen behöver utvecklas även för andra typer av frågeställningar. En ytterligare fråga handlade om Försvarsmaktens stöd även i andra svåra samhällsstörningar, och här gäller stödförordningen där en hemställan kan skickas in till Försvarsmakten och de stöttar utifrån de förmågor och resurser de har. Tidplanen för totalförsvarsplaneringen efterfrågades och Försvarsberedningens förslag gäller för 2021–2025 men där kan regeringen initiera ytterligare utredningar i särskilda frågor och påskyndning kan också efterfrågas av exempelvis Försvarsgruppen (s, mp, m och c). Det kom också upp att ordningsvakter/väktare kan utbildas och civilplaceras på det sätt att de kan göra en bra insats. Andra frågor rörde räddningstjänstens planering (då de oftast är kommunalförbund) samt budgetfördelningen för planeringsarbetet och vem som ska betala vad.

Särskilda händelsen ”Max” – polisens satsning mot grova våldsbrott

Regionpolischef Ulf Johansson presenterade tillsammans med kommenderingschefen för särskilda händelsen ”Max” Erik Widstrand den insats som polisen gör mot grova våldsbrott i regionen. Johansson berättade att det finns 2 större prioriterade säkerhetsfrågor för polisens arbete i regionen: 1) se till att terrorhändelser inte inträffar, och om de inträffar avhjälpa/stödja, och 2) skjutningar och den otrygghet som skapas av dessa.

Johansson konstaterade att 2017 var ett särskilt mörkt år gällande skjutningar, som främst sker i de utsatta förorterna i polisområdena Nord och Syd. Det hade kommit till en punkt när en större insats krävdes vilket ledde till sjösättning av "Max". Johansson konstaterade att det rör sig om en kombination av extremt lättkränkta individer, god tillgång till vapen och att man idag skjuter för att döda, samt att det i större utsträckning sker på offentlig plats vilket riskerar få påverkan på tredje man i högre grad. En stor del av polisstyrkan används för att hantera dessa mord- och mordförsöksutredningar. Kameraövervakning har visat sig vara en bra metod, både i förebyggande syfte men också för att kunna lagföra individer, och det sker också ett internationellt samarbete för att förhindra att vapen kommer till Sverige.

Nu ses tendens att kurvan pekar nedåt, något som behöver tas tillvara. Att bryta våldskurvan och återställa "normalläge" är ett viktigt samhällsuppdrag och polisens arbete är bara en del i detta och här behövs samverkan. Samverkan Stockholmsregionen är ett viktigt forum övergripande men det kommer också krävas mer samverkan och förankring i de lokala polisområdena. Polismyndigheten planerar att bjuda in till en konferens i början av maj för att fortsätta diskutera dessa frågor och vad var och en kan göra.

Status – gemensam verksamhet

Ola Slettenmark, Samverkan Stockholmsregionens samordningschef, inledde med att exemplifiera hur vi tillsammans lär från inträffade händelser och med hjälp av de inlånade resurserna i samordningskansliet omsätter det i en förbättrad gemensam hantering. Vid det senaste snöovädet nyttjades nya verktyg t.ex. beslut om förbud mot tung trafik vissa tider, tidiga myndighetsmeddelanden m.m. Detta och övriga åtgärder var ett direkt resultat av utvärdering av Södertäljebrom och snöovädet november 2016.

Slettenmark återrapporterade därefter från föregående möte med Regionala rådet där totalförsvarsplaneringen även då stod i fokus och de medskick som gjordes av Forsvarsmakten, MSB och Länsstyrelsen "säkerhetsskydd, kontinuitetsplanering samt att säkerställa att totalförsvarsplanering är en ledningsfråga. Slettenmark fortsatte med vad som följt efter utvärderingen och uppföljningen av Drottninggatanhändelsen. En populärversion av den externa utvärderingen skickas ut tillsammans med minnesanteckningarna.

Slettenmark berättade vidare om pågående och kommande verksamhet inom SSR. Fokus under våren är att förbereda för och sedan genomföra samverkansövningen Markus den 25 april. Övningen syftar bland annat till att ta tillvara och utveckla lärandet från händelsen den 7/4 förra året. Det gicks igenom vad som ska övas, vem som ska öva och tidplanen för övningen. Den 26 april genomförs övningsutvärdering både gemensamt och i egen organisation.

Framöver kommer det gemensamma arbetet inom SSR också handla en del om samverkansfrågor rörande valet, det internationella samarbetsprojektet *Counter-Terrorism Preparedness and Societal Resilience* samt att diskutera och formulera målbilden för det gemensamma arbetet inom Samverkan Stockholmsregionen för perioden 2019-2023 utifrån det förändrade omvärldsläget och ambitioner kopplade till detta. Utöver det planerade arbetet är löpande uppföljning, utbildning, lärande och justering av rutiner och metoder ett ständigt pågående arbete i syfte att ständigt göra det mesta för en ökad förmåga.

Summering

Landshövdingen summerade dagen med att poängtera att vår storstadsregion är särskilt utsatt och att ett bra förberedelsearbete är viktigt. Han konstaterade att det kommer att kosta resurser, tid och engagemang av alla oss som är här. Han underströk vikten av att hantera detta som en ledningsfråga och är själv beredd att axla ansvaret, men att det också är viktigt att det blir det i kommuner och landsting. Landshövdingen ansåg det betryggande att höra att polisens arbete ger resultat. Om människor inte upplever att det är tryggt så är det inte tryggt, och alla behöver känna att samhället tar ansvar för trygghetsfrågorna. Han konstaterade att det är ingen enkel fråga.

Landshövdingen avslutade med att berätta att det varit intressant att se hur samverkan fungerade i praktiken under snöovädet i förra veckan.

Nästa möte med Regionala rådet är planerat till den **14 november 2018**.